

Kan Gud bruke meg?

> Hvem tar over stafettspinnen? > Bærekraftige strukturar > Konsulentens rolle

Ansvarlig utgiver: Wycliffe
Postboks 6625 St. Olavs plass, 0129 Oslo
info@wycliffe.no | wycliffe.no
Organisasjonsnr 980334600
Besøksadresse: Bernhard Getz' gate 3, Oslo
Telefon: + 47 22 93 27 80

Ansvarlig redaktør: Agnes Lid
I redaksjonen: Elisabeth Kvilesjø Berg og
Ane Bollestad Røed
Daglig leder: Agnes Lid

Styret: John Vidar Larring (styreleder),
Marianne Braseth (nestleder), Geir Edvin Frøen,
Grete Haukeland Frøen, Solvår Ask Isene, Ragnar
Sagdahl, Svend Ole Kvilesjø, Hillebrand Dijkstra,
Nate Roaldsnes

Gavekonto: 3000 15 45546
Vipps: 520 000
Frivillig abonnement: kr 200
Medlemskontingent: kr 350

Wycliffes medarbeidere og driften av kontoret
er avhengig av økonomiske gaver. Disse kommer
hovedsakelig fra menigheter, organisasjoner
og enkeltpersoner som øremerker beløpene til
ønsket formål.

Norske bibeltekster er hentet fra Bibel 2011

Der vi har en * foran eller etter et språknavn
betyr det at det er et dekknavn.

Design: Torunn Hvale Melbø
Forsidebilde: Marc Ewell
Wycliffe Global Alliance

Wycliffe

Wycliffe er en tverrkirkelig misjonsorganisasjon.
Formålet er å bidra til at bibeloversettelse,
alfabetisering, språkforskning og utviklings-
arbeid finner sted blant folkegrupper som
har behov for det. Wycliffe har utsendinger i
Afrika, Asia og Mellom-Amerika.

LEDER

AGNES LID / DAGLIG LEDER

Hvem vil ta over stafettpinnen?

I løpet av de neste to-tre årene blir flere oversettelsesprosjekter med norsk Wycliffe-personell fullført. Noen av Wycliffes utsendinger nærmer seg pensjonsalder. Jeg er begeistret over å kunne følge disse over målstreken. Det har kostet «blod og svette» - en enorm innsats – for å se at Guds ord tar form på nye språk. Det er verd et *Halleluja!* Samtidig ber jeg om at Gud må kalle mennesker til å bli med på å løpe neste etappe.

Det er snart pinse. Husk at da Den hellige ånd ble utøst over de troende som var samlet i Jerusalem like etter Jesu himmelfart, førte det til at de gikk ut i Jerusalems gater og vitnet om Gud på en rekke ulike språk. Folk hørte sine egne morsmål. For meg er denne pinsefortellingen et vitnesbyrd om at Gud ser viktigheten av menneskers egne språk. Kommunikasjon på morsmålet gjorde at budskapet om frelse gikk rett til hjertet på tilhørerne. En frelsende tro spirte frem.

Spol to tusen år frem i tid – og se hva som skjer i verden i dag. Bibelen blir oversatt i et tempo og til et antall språk ingen har sett maken til. Samtidig kommer vitnesbyrdene om hvordan Guds ord taler til mennesker, at de opplever å gå fra mørke til lys, bli satt fri fra hat og hevntanker, og finne mening. Makset, som vi skriver om i dette bladet, er et eksempel på dette. Etter en radikal omvendelse som 18-åring, har han nå, 25 år senere, selv ledet minst 1000 mennesker til Jesus.

Jesus oppfordrer disiplene til å be

Foto: Rodney Ballard 2015

Høstens Herre om å drive arbeidere ut, for åkrene er klare til innhøstning. Det er hans avling – han fortjener den. Når Gud blir tilbedt og æret av mennesker fra alle folk og språk, representerer det en «grøde» fra skaperverket som rettmessig tilhører ham. Og når Skaperen og skapningen kommer i rett relasjon, blir ringvirkningene *rettferdighet, fred og glede* – kjennetegn på Guds rike (Rom 14,17).

Lindy Cofer, en kjent lovsangsleder, iallfall blant den yngre generasjonen, har flere sanger om at Jesus fortjener tilbedelsen fra alle folk. En av tekstene sier,

All the nations they will come
Holding broken chains above their heads
Singing, we have overcome
By the blood of the lamb
Jesus, you, you're worth it all
Every nation, every soul
All the people will sing your praises ...

På norsk kan det uttrykkes:

Alle folk skal komme
Mens de holder brutte lenker over hodene sine
Og synger, vi har seiret
Ved Lammets blod
Jesus, du er verdt alt
Hvert folk, hver sjel
Alle folk skal synge din pris ...

En annen av hennes sanger lyder:

No matter what the cost to me
The Author of all history
Deserves the love from every tribe and tongue
And I hear the Spirit beckoning
I can't escape this mystery
That I could help bring You what You have won
And Lord of the harvest
You deserve it all
Here I am, I say «Yes»

” **Når Skaperen og skapningen kommer i rett relasjon, blir ringvirkningene *rettferdighet, fred og glede.***

På norsk kan det uttrykkes:

Uansett hva det vil koste
Fortjener historiens herre
Kjærlighet fra hver stamme og hvert språk
Jeg kjenner Ånden drar
Mot det uforståelige
At jeg skal kunne bidra til å hente det du har vunnet
Høstens herre
Du fortjener alt
Her er jeg, jeg sier «Ja»

Guds planer for oss er gode. Han har utrustet oss og vet hvor vi passer inn. Å si ja til Jesus er det beste valget vi kan gjøre. Kjenner du at Gud kaller deg til å si ja – for første gang, eller på nytt – så gi ham livet ditt. Du kan være med å spre Guds kjærlighet der du er, uansett hvor. Og kanskje du er en av dem han kaller til å løpe neste etappe i arbeidet med bibeloversettelse? Det er mange ulike roller og oppgaver som skal fylles. Kanskje noe passer for deg? ■

Hvordan lage et skriftspråk som er lett å lese, men samtidig sosialt akseptabelt?

Foto: Wavebreakmedia, Getty Images

Ester* og Hanna*, to norske lingvister i sela*-prosjektet, jobber med å lage ortografi til sela-språket. Wycliffe lurer på hvorfor det er viktig for sela-folket å ha to forskjellige skriftspråk med to ulike alfabeter.

TEKST ESTER*

Sela-teamet har valgt å bruke to skriftspråk, nemlig latinsk og ket* i oversettelsen av Det nye testamentet. Det er flere grunner til det, forteller Ester. – Sistnevnte er det lokale skriftspråket. Det latinske alfabetet ble tatt i bruk fra begynnelsen av oversettelsesprosjektet, mest av praktiske årsaker. Siden vår hovedoversetter ikke kunne det lokale språket fra før, var det enklere for ham å skrive utkast med latinske tegn da han begynte å oversette. Mange er som ham blant sela-folket. De kjenner det latinske alfabetet gjennom å ha vært eksponert for engelsk, men kan ikke lese det lokale skriftspråket. Dermed valgte vi å beholde det latinsk-baserte alfabetet, men gjorde tilpasninger i ortografien for sela-språket.

Samtidig har det alltid vært sela-folkets ønske å også få språket sitt nedskrevet i ket, på grunn av deres kulturelle, religiøse og etniske tilknytning til regionen, selv om sela-språket ikke er nært relatert til de andre ket-språkene i området.

– Ket ble opprinnelig utviklet på 700-tallet for å kodifisere religiøse tekster til majoritetsreligionen i området, og siden ket er såpass sammenvevd med religiøse skrifter, har selve alfabetet fått status som «hellig» skrift, fortsetter Ester. – Derfor er det stor motstand fra majoritetsreligionens elitister mot å endre skrivemåten for ord som sela har til felles med de andre ket-språkene.

Utfordringen blir derfor å lage et skriftspråk som både er lett å lese og samtidig sosialt akseptert. I dag brukes ket på tvers av landene i regionen, så til tross for den nevnte utfordringen, er det et naturlig valg for sela-folket.

– Et av hovedformålene med å utvikle en ortografi er at folk skal kunne både lese og forstå det de leser, mener Ester. – Men for at ortografien skal bli tatt i bruk, må den også være akseptert av folket som skal bruke den. Derfor er det viktig å teste skriftspråket. Å teste skriftspråket blant lokalfolk kan være med å avdekke en rekke potensielle problemer med ortografien. For eksempel, om nyanser mellom ord som ligner, ikke kommer

frem i måten det skrives, vil folk slite med å lese eller feiltolke meningen.

– Testing kan skje på forskjellige måter, formelt eller uformelt. Ideelt sett har man flere fra lokalbefolkningen som kan være med i testingen. Den som utfører testingen, lærer folk å lese og gjør observasjoner om hvor folk gjør feil, og justerer deretter ortografien.

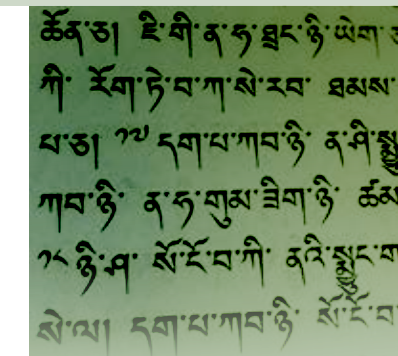
Når religion kompliserer arbeidet

– Det at vi har veldig få som kan lese ket eller få som vi kan gjøre testing med, har vært en av de store utfordringene i testingen av sela-ortografien, sier Ester. – De få som kan lese ket er som oftest tidligere religiøse ledere som er svært påvirket av religiøse tekster skrevet med tradisjonelle skriveregler som ikke gjenspeiler sela-språkets fonologi (lydbilde). Til tross for noen grammatiske likheter mellom sela-språket og de andre ket-språkene, er ikke sela nært beslektet med dem. Religiøse ledere, og tidligere religiøse ledere, har en tendens til å anvende fonologiske regler fra de andre ket-språkene når de leser på sela. Dette fører til at de som er vant til å lese andre språk på ket, ofte leser sela feil. Da oppstår forvirring og misforståelser.

Her er teamet samlet i Asia for å jobbe med språket i sela-oversettelsen.

*Navnene er endret av sikkerhetshensyn. Sela og ket er pseudonymer.

Ortografi betyr *rettskriving* eller *stavemåte* og er et sett av skriftspråklige normer som gjelder for et skriftspråk. Ortografi har blant annet å gjøre med hvilket alfabet vi bruker, regler for veksling mellom ulike varianter av bokstaver, som for eksempel bruk av store og små bokstaver.

Før man tar beslutninger om hvilket sett av individuelle symboler man skal velge for en *ortografi* eller et *skriftspråk*, må man bestemme seg for hvilket alfabet man bør ta utgangspunkt i. Det å velge mellom latinsk, arabisk, devanagari, eller kyrillisk alfabet har stor betydning for religiøs- og etnisk identitet og politikk, og har enorm konsekvens for om ortografien vil bli akseptert av folket eller ikke.

En ung manns ja blir til frelse for mange

Makset takker Gud for at hele Bibelen er blitt oversatt til morsmålet, umit. En årelang drøm er gått i oppfyllelse!

Tilbake i november 2023, møtte Wycliffe Makset fra Umitstan* på feiringen av Umit*-bibelen i Almaty. En mann med en historie som få andre.

TEKST ELISABETH KVILESJØ BERG

Makset var 12 år da han fikk vite at han var adoptert, og den verden han kjente, raste sammen. Han begynte å hate sine biologiske foreldre for å ha forlatt ham, og sverget på at hvis han møtte dem igjen, skulle han drepe dem, eller i det minste se til at de ble såret. Makset ble en ung mann full av bitterhet.

– Jeg bannet i hver andre setning, og havnet ofte i slåsskamper. Ved flere anledninger prøvde jeg til og med å ta livet mitt.

Som ung voksen var Makset på stadig leting etter mening og noe som kunne gi ham fred. Han begynte å gå i lære hos en religiøs leder sammen med en venn på samme alder. Makset fulgte strengt religionens regler og ba på arabisk, men det ga ham ingen

fred. Han leste mye om Sentral-Asias historie, og det plaget ham å finne ut hvordan religionen hadde utbredt seg på voldelig vis.

Kameraten var forandret

En dag la Makset merke til en endring som hadde skjedd i kameraten. Han var annerledes, forandret, og det lyste av ham!

– Vet du at det finnes en Gud som er glad i deg? spurte kameraten.

– Det gjorde sterkt inntrykk på meg å høre det, sa Makset. – Siden foreldrene mine hadde forlatt meg, var det vanskelig å tro at Gud kunne være glad i meg.

– Du ber på arabisk, sa kameraten.

– Forstår ikke Gud umit? Han forklarte Makset hvordan han nå ba

” I stedet for å møte moren min med hat, kunne jeg nå møte henne slik Jesus hadde møtt meg, med tilgivelse.

til Gud på sitt eget språk. – Han begynte å fortelle meg om Jesus. Og da han lurte på om jeg ville ta imot Jesus, var jeg ikke i tvil, selv om jeg da ikke visste hva jeg egentlig sa ja til!

Maksets syn på Jesus endret seg:

– Før trodde jeg at Jesus var russernes gud, og at jeg måtte be på russisk. Men da jeg ba til Jesus på umit, følte jeg at noe endret seg. Med det samme ble livet mitt annerledes.

Kort tid etter at Makset møtte Jesus, gjorde Gud det mulig for ham å treffe sin biologiske mor. – I stedet for å møte moren min med hat, kunne jeg nå møte

hennes slik Jesus hadde møtt meg, med tilgivelse.

Makset forteller at Gud også ga ham en gave til å evangelisere. – Uansett hvor jeg gikk, fortalte jeg om Jesus.

Jesus eller kona

Ikke lenge etter at Makset ble en kristen, giftet han seg med Mariyam*. Makset hadde aldri forestilt seg at troen hans skulle skape problemer i forholdet. Kona var ennå ikke en kristen og sa til Makset: – Velg Jesus eller meg! Makset sto overfor en umulig beslutning. – Jesus er min Gud, sa han, – men du er min kone. Den

Makset har ikke fått reist til hjemlandet Umitstan på over ti år, men holder kontakten med folk gjennom å undervise om kristen tro over internett. Her får Makset forbønn av kristne ledere fra hjemlandet.

natten ba Makset inderlig for henne, og i tiden etterpå tok hun aldri mer opp temaet. Etter noen måneder skjedde det bemerkelsesverdige; Mariyam ble også frelst!

Sterk vekkelse

På samme tid var det en sterk vekkelse i Umitstan. Fra å bare være én husgruppe i Umitstan i år 2000, økte antallet til nesten hundre husmenigheter på fem år! Som en av lederne for husgruppene, og med et brennende engasjement for å dele troen, fulgte det en rekke politiavhør og bøter på Makset.

I 2007 økte forfølgelsen og presset, og politiet beslagla alle Maksets papirer. En dag, mens Makset satt i avhør, ringte kona på mobilen. Gråtende fortalte hun at hjemmet deres ble ransaket av politifolk. Makset reiste seg brått og løp ut av avhørsrommet. Døren sto åpen, og ved politistasjonens hoveddør møtte han en vakt som var opptatt i telefonen. Vakten antok at Makset var fri til å gå.

Da Makset kom hjem, møtte han politiet som var på vei ut av leiligheten. De må ha trodd at jeg var blitt satt fri, siden de ikke prøvde å stanse meg.

Makset skjønte at husfreden ikke ville vare lenge, så han dro fort videre til en kamerat. Da Mariyam ringte og sa at politiet var på vei, bestemte Makset seg for å flykte til hovedstaden med kameraten. Den lange reisen på 110 mil inkluderte 28 kontrollposter. Uten papirer klarte han likevel å komme seg videre.

– Jeg følte at Gud passet på!

Bussturen

Fra hovedstaden flyktet Makset videre til nabolandet Kasakhstan. For å komme seg over grensen, kledde han seg ut som en fattig gjeter og latet som om han var på leting etter sauene sine. – Da jeg kom meg over grensen, var jeg sikker på at jeg snart ville høre skudd, men skuddene kom heldigvis aldri. På den andre siden av grensen, snek jeg meg inn i en buss, og satte meg ned ved siden av en mann. Det tok ikke lang tid før jeg oppdaget at mannen var fra politiet.

Mens hjertet hamret i brystet, lot Makset som om han sov. Han våget ikke å si et ord, redd for at politimannen skulle høre at han ikke var fra Kasakhstan. Bussen stanset omsider opp ved en kontrollpost, og alle måtte vise frem ID-papirer. Makset kjente svetten piple! Da det ble deres tur, kikket vaktene inn i bilen og fikk se politimannen som satt der. De sa:

– Dette er våre folk. Og dermed kunne de kjøre videre uten å vise papirer.
– Lettelsen var enorm, utbrøt Makset. Makset fikk lyst til å omfavne politimannen. I ettertid har han lurt på om politimannen var en engel.

Husmenighet i hovedstaden

Makset slo seg ned i Almaty, Kasakhstans hovedstad. Han fikk fristende tilbud om å reise til både USA og Sverige, men det var hans brennende engasjement for kirken i Kasakhstan som holdt ham tilbake. Makset ønsket å dele Jesus med umit-folk som

bodde i byen. Det tok ikke lang tid før han hadde startet en husmenighet. Ni måneder etter kom også Mariyam og barna til Almaty.

Det stabile familielivet skulle vise seg å være kortvarig. Bare noen dager etter at det fjerde barnet ble født, ble Makset arrestert. Utsatt for harde forhør og mishandling, klarte Makset likevel å holde fast ved sin tro. Internasjonalt press førte til at Makset ble frikjent. Han fortsatte å fungere som pastor, tross farene og motgangen.

Fra arrest til Sverige

Høsten 2012 forverret situasjonen seg da Makset igjen ble arrestert. Denne gangen møtte han sterke anklager fra myndighetene i Umitstan. De beskyldte ham for å være terrorist, ekstremist, fundamentalist og separatist. Grunnlaget for alle anklagene var at han hadde drevet uregistrert menighetsvirksomhet. Makset satt med brevet fra Umitstans myndigheter i hånden som sa at han skulle utleveres. Han brettet ut brevet foran Gud i bønn som for å vise ham hva som nå var i ferd med å skje.

Dagen etter hendte det noe som skulle snu helt om på Maksets situasjon: Representanter fra FN hentet Makset ut av fengselet og kjørte ham direkte til flyplassen. På flyplassen ventet Mariyam med alle barna. Hele familien ble satt på et fly til Sverige, og det skulle ta Makset mindre enn et døgn fra han satt i fengselet til både han og hele familien satt i en sofa i et fullt møblert hjem i Sverige.

Helt siden Makset kom til Sverige, har han ikke holdt opp med å fortelle om Jesus, nå til sine nye landsmenn. Han fortsetter også å virke blant sitt eget folk gjennom live-møter over internett. Gjennom å fortelle sin historie, har Makset ledet over tusen mennesker til en frelsende tro på Jesus! En del av disse er blitt pastorer og ledere. I dag er Makset ansatt i en misjonsorganisasjon.

BIBEL-QUIZ

1. Alle bibeltekster må kontrolleres av en ekstern spesialist, en «...».
2. Annet ord for henvendelse til Gud.
3. Bibeloversettelse er «...», et annet ord for lagspill.
4. Språksituasjonen i et område må «...», før en kan lage skriftspråk og begynne oversettelsesarbeid.
5. Ord for forklaring og fortolkning av en bibeltekst.
6. Det blir skrevet mange skisser, eller «...» av bibelteksten i begynnelsen i et oversettelses-prosjekt.
7. Ord for å kritisk se igjennom og foreta nødvendige rettelser og forandringer i bibelteksten.
8. Fullfør uttrykket en «urias...»
9. Hvor mange dager regnet det under storflommen på Noahs tid?
10. Hvem var Set sønnen til?
11. Noah sendte ut en due da arken hadde strandet på Ararat-fjellet. I nebbet hadde duen et: «...»
12. Den aller første personen som bygde et alter for Herren.
13. En av mange utdannelser som passer i Wycliffe.
14. Hva er det vitenskapelige studiet av språk og tale.
15. Del to av historieverk skrevet av Lukas.
16. Hva het arameerkongens hærfører som ble helbredet av profeten Elisja?
17. Hva het Rakels mann?
18. Miriam talte imot Moses, og for en tid ble hun «...»
19. En mann i GT som vandret med Gud, og som ble rykket bort uten å dø.
20. Hvilken by red Jesus inn i på Palmesøndag?
21. Hvilken apostel strandet på øya Malta?
22. Til hvem sa Jesus de kjente ordene i Johannes 3,16 for første gang?
23. Hva handler det tredje budet om?
24. Kalles Jesu dødsdag
25. Gode nyheter
26. Læren om de siste tider
27. Det insektet som omtales flest ganger i Bibelen
28. En betegnelse som Jesus brukte om seg selv
29. En frukt som ble brukt som dekor i Salomos tempel
30. Hva skapte Gud på den 6. dagen?

Svar:

1. Konsulent	9. 40	17. Jakob	25. Evangelium
2. Bønn	10. Adam	18. Spedalsk	26. Eskatologi
3. Samarbeid	11. Oljeblad	19. Henok	27. Gresshoppe
4. Kartlegges	12. Noah	20. Jerusalem	28. Menneskesønnen
5. Eksgeese	13. Teologi	21. Johannes	29. Granateple
6. Utkast	14. Lingvistik	22. Nikodemus	30. Mennesket
7. Revidering	15. Apostelgjerningene	23. Hvitledagen	
8. Post	16. Naaman	24. Langfredag	

Å dyrke fram berekraftige strukturar

Det er ein vakker køyretur frå høglandet i Arba Minch i Sør-Etiopia ut til landsbygda der minoritetsfolka i Wycliffe sitt prosjekt for utdanning bur.

TEKST OG FOTO NATE ROALDSNES

På besøket mitt sist november var effektane av regntiden tydelege. Landskapet var frodig og grønt, men dei uasfalterte vegane var heilt utvaska. Enkelte stadar var det djupe spor etter erosjon frå regnet, og vi måtte til og med krysse tre elvar som var 10-20 meter breie for å kome fram til nokre av skulane ytst i prosjektområdet.

Konso-folket, ein av dei tre språkgruppene som deltek i utdanningsprosjektet på morsmålet, er godt kjent med den problemstillinga som regnet bringer, og har funne ei god løysing. Når ein køyrer inn i området der Konso-folket bur, er det umogleg å ikkje legge merke til terrassane som pregar landskapet. I hundrevis av år har dei terrassert fjellsidene i sørvestlege Etiopia for å gjere det tørre miljøet meir egna til jordbruk og mindre mottakeleg for erosjon. Denne metoden som er vanleg i delar av Asia, er unik for regionen. Konso-terrassane har til

” Mentorar er ofte saman med lærarane i klasserommet for å observere, vise veg og hjelpe til med å undervise.

og med blitt anerkjent som ein UNESCO-kulturarvstad.

Dei meir enn 200 kvadratkilometerane med terrasserte fjell rundt byen Konso er eit godt eksempel for kva som er gjort mogleg gjennom samarbeid og deling av kunnskap. Det liknar på mange måtar vårt utdanningsprosjekt. Omfanget i prosjektet er stort; meir enn 20 000 elevar blir nådd, og derfor må mange arbeidarar til. For at medarbeidarane skal få eit godt opplæringstilbod, er mentorordning blitt ein sentral komponent i Mother Tongue Education-prosjektet. Vi har tilsett dei lærarane med dei beste ferdigheitene og kunnskapen om sitt eige språk, og gitt dei oppdrag å dele det med andre som ikkje er særleg trena.

På lik måte som terrasserte skråningar endrar bratte, ubrukelege landområde til fruktbart land, søker mentorordninga å dyrke fram berekraftige strukturar i minoritetsskulane. Kvar av mentorane som er tilsett i prosjektet, tek med seg ein grunnmur av kunnskap og erfaring som andre lærarar igjen kan modellere. Slik rettleier mentorane dei lærarane som ikkje er trena i å lese og skrive sitt eige språk, og gir dei den sjølvtiliten dei treng for å undervise elevane sine og kvarandre.

Blant folkegruppene i prosjektet i sørvestlege Etiopia og i store delar av verda, har kunnskap tradisjonelt vore bevart og overført munnleg heller enn skriftleg. I

munneleg samanhengar framstår mentorordninga som eit verdifullt middel for å overføre både teoretisk kunnskap så vel som praktiske ferdigheiter frå ein lærande til ein annan. Mentorar er ofte saman med lærarane i klasserommet for å observere, vise veg og hjelpe til med å undervise. Lærarar er strategiske partnarar på grunn av si unike plattform i samfunnet. Dei er ikkje berre lærarar for elevane, men dei er grunnleggjarar og motivatorar som kan fremje draumar og ferdigheiter hos den kommande generasjonen.

Mange minoritetsgrupper i dag er fleirspråklege. Nokon av dei ynskjer å kunne kommunisere på nasjonalspråket eller internasjonale språk i tillegg til på morsmålet. Dette er den språklege verkelegheita for minoritetar mange stader i verda.

Dersom utdanning i ei fleirspråkleg samanheng skal gi gode resultat, er det viktig at elevane har solid basis i sitt eige språk fyrst. Det er viktig å knekke lesekode på morsmålet først, før ein kastast ut i ein situasjon der ein samstundes både skal lære å snakke, forstå og lese og skrive på eit nytt språk.

Hvorfor tar det så lang tid å trykke Bibelen når alt er oversatt?

Hillebrand og teamet i innspurten av oversettelsesarbeidet.

En bibeltekst er ikke klar til å trykkes bare fordi den er ferdig oversatt. Prosessen er mye mer omstendelig enn som så. En streber jo etter at oversettelsen skal være den absolutt best tenkelige, og at bibelordet skal lyde klart og tydelig. For at dette skal skje må oversettelsen gjennom flere stadier.

Det er mange stadier i et bibeloversettelsesarbeid:

- En rekke utkast
- Tilbakeoversettelse ord-for-ord
- Kontrollsjekk av en teologisk konsulent
- Revidering etter tilbakemelding fra folk og konsulent
- Formatering og korrektur
- Sats
- Ventetid
- Trykking

««« Hillebrand og teamet befinner seg her

Hillebrand Dijkstra har i en årrekke jobbet sammen med oversetterne i Senegal med å oversette Guds ord til saafi-saafi. Saafi-oversettelsen per i dag består av Det nye testamentet, samt 1. og 2. Mosebok. Oversetterteamet befinner seg nå i siste fase i arbeidet før trykking. Fasen kalles sats, og handler blant annet om å

sette tekst til sidene i Bibelen. I dag gjøres dette digitalt av en typesetter. Gjennom tidene har denne prosessen gjennomgått en enorm forandring. Før Gutenberg begynte å trykke Bibelen på en presse med bevegelige bokstaver, ble sidene i Bibelen skåret ut av tre for å lage en trykkblokk. Før dette kopierte munker sidene i Bibelen for hånd. I vår

tid er trykkingen selvfølgelig digitalisert, men arbeidet med sats kan likevel ta flere måneder.

Sats handler også mye om det praktiske og estetiske. Hver side skal være appellerende for øyet. Teamet må for eksempel bestemme hvor bilder og kart skal plasseres, og passe på at det ikke forskyver fotnoten. De bestemmer størrelse og font, og passer på å lage et helhetlig design og oppsett. Med en gang de siste avgjørelsene er tatt på den estetiske presentasjonen av boken, er utgaven klar for å trykkes.

Alt må henge sammen

Før sats måtte oversetterne gjøre mye arbeid de aldri har gjort før, som å skrive forord til hver bok i oversettelsen, og kontrollere fotnotene på sidene i Bibelen. Teamet valgte ut kart og bilder, markerte sitater og avsnitt. De arbeidet med tegnsetting, og gjennomgikk eventuelle stavefeil i teksten. Alle bøkene i oversettelsen ble gjennomgått og kontrollert av en ekspert, og teamet jobbet seg gjennom et tidkrevende revideringsarbeid med formatering og korrekturlesing: en lang, intens og krevende oppgave med å sjekke alle detaljene i hele den oversatte teksten. Har de brukt nøkkelord og ut-

trykk konsekvent gjennom oversettelsen?

I begynnelsen av desember i fjor ble teamet ferdige med å gjennomgå alle tidligere spørsmål de hadde til hele bibelteksten. Hillebrand forteller at det å gjøre en liten endring på et ord, kan få store konsekvenser. Dette på grunn av språkets oppbygging. Dersom et nøkkelord blir endret et sted i teksten, må teamet lete opp alle andre steder det samme ordet er brukt, og gjøre manuelle forandringer i teksten. Det kan også føre med seg at alle adjektiv, artikler og pronomener også må endres i samsvar med det ene ordet som endres.

– Noen ganger har et lite notat vi skrev til oss selv for noen år siden ført til masse arbeid, forteller Hillebrand. – Dette er vanligvis små ting med skriverregler, som for eksempel: «Når skal vi sette en stor bokstav etter kolon, og når gjør vi ikke det?» –Det er en stor jobb å sjekke at den ene avgjørelsen ble gjennomført konsekvent gjennom hele teksten, sier Hillebrand.

Å nå ut med evangeliet

Hensikten med bibeloversettelse er at folk skal få høre Guds ord på sitt hjertespråk. Oversettelse gjør at det kristne budskapet som før var fremmed, blir tilgjengelig og gjenkjennbart i kulturen og språket. Når folk hører budskapets om Guds nåde og kjærlig-

De kristne saafiene gleder seg til innvielsen av sin bibel!

Galaterne 6,9 direkte oversatt fra saafi-saafi

Boo kinaat yaab η tum in baahid, laam, boo hey ngude η jamanooniη wa, ne boo fadsukdi nga dah.

La oss ikke bli trette mens vi gjør det gode. Når tiden er inne, skal vi høste, bare vi ikke gir opp.

het på sitt eget språk, er barrierene for å komme til tro mindre. De aller fleste saafiene tilhører tradisjonelt en annen stor verdensreligion, men det finnes noen få evangeliske kristne blant saafiene, og rundt 3000 er katolikker. Spennende ting er på gang - en liten gruppe kristne har startet kurs for nye troende og barnearbeid. Jesus-filmen oversatt til saafi-saafi er blitt vist i rekke landsbyer. En av oversetterne har kristne sendinger som han gjør tilgjengelig på Facebook og på radio. Han forteller at det er mange som hører på sendingene. – En ung mann som heter Gathiole Ba har startet bibeltimer for barn, forteller Hillebrand. – Det er dusinvis av barn på disse bibeltimene, og de setter stor pris på å høre Gathiole formidle bibelfortellingene på en livlig måte! Vær gjerne med å be for saafiene om at Guds ord skal trenge inn i alle hjerter!

Konsulentens rolle i et bibeloversettelsesprosjekt

Konsulenter er nøkkelpersoner i arbeidet med å oversette Bibelen. De hjelper morsmåloversetterne med å kvalitetssikre de oversatte tekstene, og tilbakemeldingene de gir på teksten er siste ledd i en lang prosess.

TEKST KRISTOFFER HANSEN-EKENES OG ESTER*

Foto: Johanne Leinebø

Uten konsulentgjennomgang vil ikke oversettelsen utgis. Antall prosjekter har økt de siste årene, og det er mangel på konsulenter på verdensbasis. To av Wycliffes utsendinger, Kristoffer Hansen-Ekenes og Ester*, skal være med å møte behovet, og er nå under opplæring for å bli konsulenter.

Kristoffer

Kristoffer Hansen-Ekenes er konsulent-underopplæring. Planen er at Kristoffer skal jobbe som konsulent i et nytt prosjekt med fem språk i Vest-Madagaskar. Nylig var Kristoffer med på en konsulentsjekk. – I tillegg til eksterne konsulenter, var to team fra bara- og antakaraña-språkene samlet, forteller Kristoffer, og fortsetter: – Jeg fikk være sammen med konsulent Johanne Leinebø og antakaraña-teamet begge ukene. Johanne har jobbet sammen med dette teamet i årevis og kjenner folka, språket og kulturen godt. Denne gangen hadde jeg forberedt meg med egne notater på forhånd. En av dagene var jeg også alene med teamet, og fikk førstehåndserfaring med hvordan det er å være konsulent for et team. Det er utrolig givende og gøy – og ikke helt enkelt. Hvert ord og hvert uttrykk skal sjekkes både mot 'målspråket' (altså antakaraña) og 'avsenderspråket' (altså gresk). Mulighetene for å overse noe er mange. Ikke sjelden ser både oversetterne og konsu-

lertene nye ting når tekstene leses for andre og tredje gang.

Hvordan ser en arbeidsøkt på workshop ut?

Kristoffer forteller:

– Denne gangen gikk vi gjennom Apostlenes gjerninger kapittel 13 til 15. Teamet har jobbet mye med teksten før konsulenten kommer. De har laget førsteutkast, og gjennomført teamsjekk. I mange team er det også nødvendig å lage en tilbakeoversettelse til fransk slik at konsulenten kan forstå hvert enkelt ord i teksten.

– Når vi sjekker, leser teamet først hele kapitlet høyt, fortsetter Kristoffer. – Vi konsulenter følger med på hvor leseflyten blir hindret, på ansiktsuttrykk og kroppsspråk, og noterer.

Så går vi tilbake til første avsnitt, gjerne ca. 5-10 vers, noen ganger mer. Deretter leser vi det høyt en gang til, og noterer spørsmål og observasjoner fra opplesningen. Er leseflyten den samme? Hvis ikke, kan det være at det er unaturlig språkføring på akkurat det stedet.

Så leser vi høyt ett vers om gangen. Det er i denne runden vi gjør endringer på tekstene. Er det likefremt å forstå? Er dette naturlig og normal antakaraña – både i ordforråd, setningsstruktur og stilnivå? Og er innholdet det samme som i den greske teksten?

Når vi er ferdige med ett vers, leser vi det høyt igjen for å sjekke helheten. Så går vi løs på neste vers. Slik holder vi på til hele avsnittet er ferdig og vi kan lese det hele høyt til slutt. Så videre til neste avsnitt helt til kapitlet er gjennomgått, og vi kan lese det «nye» kapitlet høyt i sammenheng.

Det var fornøyde og glade oversettere som tok med seg ny tekst hjem for å teste den ut i lokalmiljøet etter disse to ukene. Det er stort fokus på å utdanne flere konsulenter.

Foto: Prathan Choruangsak, Canva

På Madagaskar driver vi også med fortløpende undervisninger og opplæring av oversetterne, både når vi gjennomgår tekster og i form av egne samlinger (workshops).

Ester*

Ester er tilknyttet sela*-prosjektet i Asia som lingvist, men er nå også blitt konsulent-underopplæring. Hun har fått tildelt en mentor som skal veilede henne gjennom prosessen de neste årene. På slutten av 90-tallet fikk Ester jobbe sammen med David Watters, en kjent oversettelseskonsulent i SIL, i et prosjekt i Mongolia. Ester husker fortsatt godt hvordan David veiledet teamet gjennom vanskelige vers i Bibelen preget av språklige utfor-

dringer. Selv om han ikke kunne språket selv, var veiledningen mulig via tilbakeoversettelsen på engelsk. Den opplevelsen plantet drømmen om selv å bli en oversettelses-konsulent. Det er et voksende behov for oversettelses-konsulenter, og mange oversetter-team opplever lang ventetid for å få en konsulent til å se gjennom bibeltekstene. Dette har blitt en stor flaskehals.

Ester og kollegaen hennes, Hanna* var på en workshop i Asia i februar 2024. Det var en spennende uke for dem begge, og sela-teamet jobbet sammen med en oversettelseskonsulent for å fullføre gjennomgangen av 1. Korinterbrev. Den samme konsulenten er nå blitt Esters mentor.

Wycliffes årsmøte og inspirasjonssamling

Onsdag 24. april 2024 inviterer vi til årsmøte og inspirasjonsdag i Frelsesarmeens lokaler vis-a-vis Wycliffe-kontoret i Oslo. Delta på hele eller deler av dagen.

Årsmøte: 10–12

Lunsj og inspirasjonssamling: 12–ca.16

**Påmeldingsfrist: 19. april til
info@wycliffe.no eller 22 93 27 80**

Wycliffe

Foto: Marc Ewell, 2015

Vil du bli utsending?

Går du med en drøm om å jobbe innen bibeloversettelse? Er du interessert i kultur, språk og lingvistikk? Brenner du for bibel, teologi og misjon? Eller lurer du på om din kompetanse kan passe inn i Wycliffes arbeid?

Ta kontakt med oss på info@wycliffe.no så kan vi sette opp en uformell samtale med deg og vår prosjektrådgiver Nate Roaldsnes.

Muntlig bibelfortelling

Kunne du tenke deg å oppleve muntlig bibelfortelling som innslag i en gudstjeneste, preken eller tale, på konferanse eller i et husfelleskap?

Wycliffes utsending Oddmund Pettersen jobber for å bli rådgiver for muntlig bibelfortelling globalt. Han formidler bibeltekstene utenat, og formidler gjerne dagens tekst før preken, eller som innslag mellom sanger der sangtekster og bibeltekster samstemmer. Han formidler også Salmene som bønn, og kan tilpasse korte eller lengre tekster etter ønske. Oddmund ønsker å stille seg til rådighet for din menighet eller bibelgruppe! Ta kontakt på e-post: oddmund_pettersen@tsco.org

